

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR
AYURVEDACHARYA - (B.A.M.S.) EXAMINATION
FIRST PROFESSIONAL OCTOBER-2023
SAMSKRITAM EVAM AYURVED ITHIHAS – PAPER – I

Date: 19-10-2023
Thursday

Time :- 10:00 a.m. to 1:00 p.m.
Marks : 100

Instructions : All the questions are compulsory.

Booklet Code : A

Q.1 Multiple Choice Question.

20

- 1 माहेश्वरसूत्राणां अपर नाम किं ?
(A) शिवसूत्र (B) संधिसूत्र (C) यक्षसूत्र (D) एको अपि न
- 2 How many sootra in माहेश्वरसूत्राणि ?
(A) १० (B) १२ (C) १४ (D) १६
- 3 ओ तथा औ इत्यनयोः उच्चारणस्थानम् किम्?
(A) नासिका (B) दन्तऔष्ठ (C) कण्ठऔष्ठ (D) जिह्वा
- 4 'अच्' प्रत्याहारे कति वर्णाः सन्ति ? How many letters are there in 'अच्' प्रत्याहार?
(A) नव (B) त्रयोदश (C) दश (D) चत्वारः
- 5 ऋ टु र ष
(A) तालव्यः (B) मूर्धन्यः (C) कण्ठयः (D) दन्त्यः
- 6 How many बाह्य प्रयत्न in Laghusiddhantkaumudi ?
(A) 2 (B) 5 (C) 10 (D) 11
- 7 अ- ए- ओ संज्ञा भवति-
(A) गुणः (B) वृद्धि (C) टि (D) गति
- 8 स्वरित संज्ञा विधायकं सूत्रं वर्तते?
(A) समाहर स्वरित (B) उच्चैरुदात्तः (C) नीचैरनुदात्तः (D) वृद्धिरेचि
- 9 त्रिमात्रिकवर्णस्य का संज्ञा ?
(A) प्लुतः (B) स्वरित (C) दीर्घः (D) ह्रस्व
- 10 परः सन्निकर्षः कः अस्ति ?
(A) अनुनासिक (B) वृद्धिः (C) संहिता (D) लोपः
- 11 बिभेति ।
(A) चोरस्य (B) चोरात् (C) चोरः (D) चोरेन
- 12 तृतीया कारकस्य नाम।
(A) अपादान (B) कर्म (C) चतुर्थी (D) करण
- 13 चतुर्थी विभक्तेः कारकः किम्?
(A) कर्ता (B) कर्म (C) करण (D) संप्रदान
- 14 अभितः इति शब्दस्ययोगे का विभक्ति ?
(A) द्वितीया (B) तृतीया (C) चतुर्थी (D) सप्तमी
- 15 गुरुणा ----- आगतः शिष्यः ।
(A) नमः (B) अन्तरेण (C) सह (D) पुष्पस्य
- 16 लक्ष्मी ----- असूयति ।
(A) पण्डितम् (B) पण्डिते (C) पण्डिताय (D) पण्डितान्
- 17 शत् प्रत्ययस्य उदाहरणं अस्ति
(A) खादन् (B) यचनियः (C) भुतवान् (D) गत्वा
- 18 कम्प् + शानच् =
(A) कम्पमानः (B) कम्पः (C) कम्पे (D) कम्पति
- 19 विषमः अग्निः अत्र विशेष्य किम् ?
(A) विषमः अग्निः (B) अग्निः (C) विषमः (D) नास्ति
- 20 विशेषणविशेष्ययोः लिंगवचनविभक्त्यः ----- भवन्ति
(A) भिन्नः (B) समानः (C) कदाचित् भिन्नः (D) कदाचित् समानः

[P.T.O.]

2. Short Answer Questions.

40

- (1) अधोदत्तानां पदानां सन्धि छित्वा वा योजयित्वा लिखत ।
१) रसन + इन्द्रिय २) जगदीशः ३) हरे + ए ४) लता + इव ५) षट् + मासाः
- (2) अधोदत्तानां पदानां विग्रहवाक्यं समस्तपदं वा लिखत ।
१) प्रतिदिनम् २) दशरथस्य पुत्रः ३) न इच्छा ४) अहिंसा ५) माताश्च पिताश्च
- (3) अधोदत्तेः अव्ययपदेः रिक्तस्थानम् पूरयत । (तत्र, अन्यत्र, सर्वत्र, कुत्र, अत्र)
१..... उपाविश, तावदागच्छमि?
२ कदापि..... मा गच्छ ।
३. ईश्वरस्य सता अस्ति ।
४. सः निवसति ।
५. भवान् गच्छति ?
- (4) शब्दरूपाणि लिखत
१) वैद्य शब्दस्य तृतीया विभक्ति एकवचन लिखत ।
२) वन शब्दस्य पञ्चमीमि विभक्ति द्वीवचन लिखत ।
३) मातृ शब्दस्य चतुर्थी विभक्ति एकवचन लिखत ।
४) धमनी शब्दस्य तृतीया विभक्ति बहुवचन लिखत ।
५) तद् (पु.) शब्दस्य सप्तमी विभक्ति द्विवचन लिखत ।
- (5) उपसर्गाः वाक्येषु योजयत
१) परा + जयति २) उप + नयति ३) प्र + विशति ४) अनु + वर्तते ५) अप + मानम्
- (6) वाक्येषु योजयत
१) पच् + क्त २) गन्तुम् ३) भाष् + शानच् ४) अर्च् + तुमुन् ५) क्रिड् + तव्यत्
- (7) धातुरूपाणि लिखत
१) गम् धातोः । लट् लकार परस्मैपद उतम पुरुष एक वचनानि रूपाणि लिखत ।
२) अस् धातोः । लोट् लकार परस्मैपद अन्य पुरुष बहु वचनानि रूपाणि लिखत ।
३) लिख् धातोः । लृट् लकार परस्मैपद मध्यम पुरुष एक वचनानि रूपाणि लिखत ।
४) जनी धातोः । लोट् लकार आत्मनेपद उतम पुरुष बहु वचनानि रूपाणि लिखत ।
५) लभ् धातोः । विधिलिङ् लकार आत्मनेपद उतम पुरुष एक वचनानि रूपाणि लिखत ।
- (8) अधोदत्ते श्लोके रेखाङ्कितानां पदानां कारकसंबंधं निश्चयकृत्वा पदानां अर्थं लिखतु ।
कायवाग्बुद्धिविषया ये मलाः समुपस्थिताः।
चिकित्सलक्षणध्यात्म शास्त्रतेषु विशुद्धेः ॥

3. Long Answer Questions.

40

- (1) (1) धेनु शब्दस्य तृतीया विभक्ति द्विवचन किम् ? एकं वाक्यं लिखत ।
(2) पितृ शब्दस्य पञ्चमी विभक्ति एकवचन किम् ? एकं वाक्यं लिखत ।
(3) पित्त शब्दस्य चतुर्थी विभक्ति एकचन किम् ? एकं वाक्यं लिखत ।
(4) नदी शब्दस्य प्रथमा विभक्ति बहुवचन किम् ? एकं वाक्यं लिखत ।
(5) मातृ शब्दस्य सप्तमी विभक्ति बहुवचन किम् ? एकं वाक्यं लिखत ।
- (2) अधोदत्तेषु श्लोकेषु रेखाङ्कितानां समस्तपदानां विग्रहवाक्यं वा समस्तपदम् समासनाम्ना सह लिखत ।
कोष्ठः क्रूरो मृदुर्मध्यो मध्यः स्यात् तैः समैरपि ।
शुक्रार्तवस्थैर्जन्मादौ विषेणैव विषक्रिमे ।
तैश्च तिस्रः प्रकृतयो हीनमध्योत्तमाः पृथक् ।
समधातुः समस्तासु श्रेष्ठा, निन्द्याः द्विदोषजाः ॥
- (3) अधोदत्तेषु श्लोकेषु रेखाङ्कितानां सन्धिं छित्वा वा योजयित्वा सन्धि सूत्रम् च लिखत ।
पुरीषे वायुरन्ताणि सशब्दो वेष्टयन्निव ।
कुक्षौ भ्रमति यात्यूर्ध्वं हृत्पश्वे पीड्यन भृशम् ॥
मूत्रेऽल्पं मूत्रयेत् कृच्छ्राद्विवर्णं सास्त्रमेव वा ।
स्वेदे रोमच्युतिः स्तब्धरोमता स्फुटनं त्वचः ॥
- (4) अ) प्रत्ययरूपाणि लिखत
(1) क्री + तुमुन् (2) गम + शत् (3) पच् + शानच् (4) दा + तव्यत् (5) क्रीड् + ण्वुल्
ब) वाच्य प्रयोगः क्रियते
1) रामेण पुस्तकं पठ्यते । 2) मया प्रतिदिनं गृहकार्यं क्रियते ।
3) भक्ताः देवान् पूजयन्ति । 4) गीता दुग्धं न पिबति ।
5) कमलया तडागे कमलानि दृश्यन्ते ।